

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach**

Kielce, dnia 2 czerwca 2010 r.

**Pan
Stanisław Pęcherski
Prezes Zarządu
Przedsiębiorstwa Komunikacji
Samochodowej
w Busku-Zdroju S.A.**

I/10/001
LKI-4114-01-08/2010

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach przeprowadziła w Przedsiębiorstwie Komunikacji Samochodowej w Busku-Zdroju S.A. (PKS lub Spółka) kontrolę w zakresie prawidłowości wnioskowania o dopłaty do ulgowych przejazdów funkcjonariuszy służb mundurowych korzystających z autobusowego transportu zbiorowego w latach 2007-2009 (I kwartał).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 24 maja 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezesowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działalność Spółki w zakresie objętym kontrolą. Ocenę tę uzasadnia:

- występowanie o dopłaty do biletów ulgowych sprzedanych funkcjonariuszom Służby Celnej i Straży Granicznej w sytuacji, gdy nie było podstaw do sprzedaży takich biletów;
- zaniechanie, wbrew postanowieniom umów zawartych przez PKS z samorządem województwa świętokrzyskiego, żądania przez kierowców-konduktorów od funkcjonariuszy służb mundurowych okazywania dokumentów uprawniających do ulgowych przejazdów.

1. Spółka spełniała warunki otrzymania dopłat, określone w art. 8a ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

transportu zbiorowego². W latach 2007-2009 zawarła z samorządem województwa świętokrzyskiego umowy określające szczegółowe zasady przekazywania dopłat, a przy sprzedaży biletów stosowała kasy rejestrujące posiadające pozytywną opinię ministra właściwego do spraw finansów publicznych, które umożliwiają określenie kwoty dopłat do przewozów w podziale na poszczególne kategorie ulg ustawowych. Załącznikiem do umów był wykaz posiadanych przez Spółkę zezwoleń na wykonywanie przewozów regularnych osób w krajowym transporcie drogowym.

Na podstawie § 5 ust. 7 umów zawartych z samorządem województwa, Spółka zobowiązana była do każdorazowego sprawdzania dokumentu uprawniającego pasażera do zakupu i przejazdu na podstawie biletu ulgowego.

Proces sporządzania wniosku o dopłaty zorganizowany był w sposób zapewniający prawidłowe ujęcie w nim danych z kas rejestrujących. Informacje o sprzedanych biletach zapisane na kartach pamięci (przypisanych do poszczególnych kierowców) przenoszone były za pomocą specjalnej przystawki komunikacyjnej z kas rejestrujących (bileterek) zainstalowanych w autobusach do komputera w kasie konduktorskiej. Dane te tworzyły bazę, z której generowane było miesięczne zestawienie dopłat do biletów ulgowych wraz z wyliczoną kwotą dopłat ogółem, na podstawie którego sporządzany był wniosek o dopłaty przekazywany do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.

W okresie objętym kontrolą Spółka otrzymała dopłaty w łącznej kwocie 7.779.050,09 zł, w tym w 2007 r. – 3.501.816,95 zł. Z kwoty tej dopłaty w wysokości 4.584,79 zł związane były ze sprzedażą w 2007 r. biletów ulgowych (ulga 78%) funkcjonariuszom Służby Celnej, Straży Granicznej, Policji i żołnierzom Żandarmerii Wojskowej. PKS nie dokonywał sprzedaży biletów z ulgą 100% przysługującą funkcjonariuszom Straży Granicznej w czasie wykonywania czynności służbowych związanych z ochroną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej szlaków komunikacyjnych o szczególnym znaczeniu międzynarodowym przed przestępczością, której zwalczanie należy do właściwości Straży Granicznej.

Spółka we wnioskach o dopłaty składanych do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego wykazała w 2007 r. – 28 biletów dla funkcjonariuszy Straży Granicznej (kwota dopłaty 89,22 zł), 24 bilety dla funkcjonariuszy Służby Celnej (kwota dopłaty 81,81 zł), 1101 biletów dla funkcjonariuszy Policji (kwota dopłaty 4.179,71 zł) oraz 54 bilety dla żołnierzy Żandarmerii Wojskowej (kwota dopłaty 234,05 zł).

2. Rodzaje ulg przysługujących funkcjonariuszom Służby Celnej, Straży Granicznej, Policji i żołnierzom Żandarmerii Wojskowej oraz czynności służbowe, z wykonywaniem których wiąże się uprawnienie do ulgowych przejazdów, określa szczegółowo ustawa o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (art. 2 ust. 1 i 4). Dokumentami poświadczającymi te uprawnienia ww. funkcjonariuszy jest legitymacja służbowa i odpowiednie zaświadczenie o wykonywaniu określonych czynności służbowych, wydane przez właściwe organy. Kwestie te od 9 kwietnia 2008 r. reguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 marca 2008 r. w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych

² Dz. U. z 2002 r. Nr 175, poz. 1440 ze zm.

przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego³. Wcześniej, w tej samej sprawie, obowiązywało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 9 grudnia 2002 r.⁴

Szef Zarządu Prewencji Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej poinformował, że w okresie objętym kontrolą żołnierze Żandarmerii Wojskowej 190 razy korzystali na obszarze województwa świętokrzyskiego z ulgowych przejazdów autobusowych.

Jak wynika z informacji udzielonych przez komendanta głównego Straży Granicznej oraz dyrektora Departamentu Kontroli Celno-Akcyzowej i Kontroli Gier w Ministerstwie Finansów, w okresie objętym kontrolą organy uprawnione nie wydawały zaświadczeń o wykonywaniu czynności służbowych na terenie województwa świętokrzyskiego przez funkcjonariuszy Służby Celnej i Straży Granicznej ze wszystkich jednostek w kraju albo uprawnieni funkcjonariusze z nich nie korzystali. Oznacza to, iż nie było podstawy do wydawania funkcjonariuszom Służby Celnej i Straży Granicznej biletów ulgowych, a tym samym do ubiegania się o dopłaty do tych biletów w kwocie 171,03 zł.

Z analizy zestawienia biletów ulgowych sprzedanych w 2007 r. z ulgą 78% dla funkcjonariuszy Policji wynika, iż były one sprzedawane na przejazdy w obrębie województwa świętokrzyskiego oraz na przejazdy na terenie województwa małopolskiego i świętokrzyskiego na trasach: Kraków – Proszowice, Kraków – Wiślica, Kraków – Kazimierza Wielka, Kraków – Koniecmoty. Zastępca komendanta wojewódzkiego Policji w Krakowie poinformował, iż żadna z podległych Komendzie Wojewódzkiej Policji w Krakowie jednostek terenowych i komórek organizacyjnych w okresie objętym kontrolą nie wydawała zaświadczeń o wykonywaniu czynności służbowych uprawniających do ulgowych przejazdów na ww. trasach oraz na obszarze województwa świętokrzyskiego. Dyrektor Gabinetu Komendanta Głównego Policji poinformował, iż ustalenia oparte na danych przekazanych przez kierowników jednostek i komórek organizacyjnych Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach wskazują, iż zaświadczenia o wykonywaniu czynności służbowych przez funkcjonariuszy Policji nie były wydawane, jak również, że Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach nie posiada informacji, aby na obszarze województwa świętokrzyskiego funkcjonariusze Policji z innych województw korzystali z ulgowych przejazdów autobusowych w związku z wykonywaniem czynności służbowych.

W oparciu o te informacje nie można jednoznacznie wykluczyć, iż uprawnieni funkcjonariusze Policji z innych województw korzystali z ulgowych przejazdów na terenie województwa świętokrzyskiego. Z uwagi na liczbę biletów sprzedanych funkcjonariuszom Policji (1900 biletów w okresie objętym kontrolą) prawidłowe przejazdy na taką skalę były jednak mało prawdopodobne.

Wątpliwości co do prawidłowości sprzedaży biletów ulgowych funkcjonariuszom Policji są tym bardziej uzasadnione, że z zeznań przesłuchanych w charakterze świadków siedmiu kierowców-konduktorów zatrudnionych w PKS wynika, iż wszyscy wydawali bilety ulgowe funkcjonariuszom Policji (a także sporadycznie innym służb mundurowych) na ich

³ Dz. U. Nr 56, poz. 340.

⁴ Dz. U. Nr 208, poz. 1774.

żądanie, na podstawie okazywanych legitymacji służbowych oraz odznak. Z faktu, iż funkcjonariusze podróżowali umundurowani, pięciu kierowców wyciągało wnioski, iż odbywają podróże służbowe, a żądanie dokumentów poświadczających ten fakt uważali za zbędne. Jeden z nich zeznał, iż obawiał się żądać od funkcjonariuszy zaświadczeń. Dwóch kierowców stwierdziło, iż nie wiedzieli o obowiązku żądania okazania przez funkcjonariuszy Policji zaświadczeń o odbywaniu czynności służbowych.

3. W 2008 r. i w I kwartale 2009 r. Spółka nie wykazywała we wnioskach o dopłaty biletów ulgowych dla funkcjonariuszy Służby Celnej, Straży Granicznej, Policji ani żołnierzy Żandarmerii Wojskowej, mimo iż w kasach rejestrujących zaewidencjonowano sprzedaż 857 biletów ulgowych dla funkcjonariuszy ww. służb. Postępowanie takie wynikało z faktu, iż na skutek przeprowadzonego przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w listopadzie 2007 r. badania zasadności wystawiania biletów ulgowych dla funkcjonariuszy służb mundurowych i ustalenia, że funkcjonariusze z regionu świętokrzyskiego nie otrzymywali zaświadczeń o wykonywaniu określonych czynności służbowych, powstała wątpliwość, czy podstawa uprawnienia jest dostatecznie dobrze sprawdzana. Jak wynika ze złożonych przez Pana Prezesa wyjaśnień, świadomość, że *kierowcy wystawiając bilet ulgowy pracownikowi służb mundurowych na podstawie okazania legitymacji służbowej mogą krępować się żądania okazania dodatkowo zaświadczenia o odbywaniu podróży służbowej*, była przyczyną niewystępowania o dopłaty z tytułu sprzedaży biletów dla tych funkcjonariuszy, *aby nie narażać PKS w Busku Zdroju S.A. na zarzut ubiegania się o dopłatę do biletów ulgowych w sytuacji, gdy podstawa uprawnienia może nie być dostatecznie dobrze zweryfikowana.*

Z zakresów czynności kierowców-konduktorów i składanych przez nich pisemnych oświadczeń wynika, że kierowcy zobowiązali się do przestrzegania obowiązujących przepisów w zakresie przeprowadzania operacji kasowych i przyjęli odpowiedzialność za ich naruszenie oraz odpowiedzialność za prawidłowe pobieranie należności za przejazd.

Kierowcy zostali przeszkoleni w zakresie niezbędnym do prawidłowej obsługi kasy rejestrującej oraz dokonywania sprzedaży biletów ulgowych. Jednym z etapów szkolenia dla nowoprzyjętych kierowców-konduktorów było zapoznanie ich z aktami prawnymi, które stanowią podstawę uprawnień do ulgowych i bezpłatnych przejazdów autobusami regularnej komunikacji publicznej oraz ze wzorami dokumentów poświadczających ustawowe uprawnienia do korzystania z ulg. Stwierdzone nieprawidłowości świadczą jednak, iż szkolenia te nie były efektywne.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o:

- 1) wyegzekwowanie od kierowców-konduktorów zatrudnionych w Spółce prawidłowej sprzedaży biletów ulgowych dla funkcjonariuszy służb mundurowych, tj. po okazaniu legitymacji służbowej oraz odpowiedniego zaświadczenia o wykonywaniu czynności służbowych, uprawniającego do korzystania z określonej kategorii ulg;
- 2) dokonanie zwrotu do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego nienależnie pobranych dopłat z tytułu sprzedaży biletów ulgowych dla

funkcjonariuszy Służby Celnej i Straży Granicznej w kwocie 171,03 zł wraz z należnymi odsetkami.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Prezesa w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Prezesowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.